

Postzegelgereedschap (2) – De tandingmeter

Postzegels worden gedrukt in vellen. De eerste zegels werden met een schaar uit de vellen geknipt. Sommige lokettisten op het postkantoor knipten vast een paar postzegels uit voordat het loket open ging. Hierdoor konden ze de zegels nog een beetje netjes uit het vel knippen. Als dat voorraadjie op was, dan moest het knippen snel gebeuren om de wachtrij niet al te lang te laten worden. Daardoor kreeg je postzegels met dunne of geen rand en scheef geknipte zegels.

Al snel werden de postzegelvelen geperforeerd, zodat de zegels langs de perforatie uitgescheurd konden worden. Daardoor ontstaan de tanden aan een postzegel en wordt de tanding genoemd. Bij sommige zegels werden verschillende perforaties gebruikt. Zij hebben dan ook verschillende tandingen. Soms kunnen die flink in prijs verschillen.

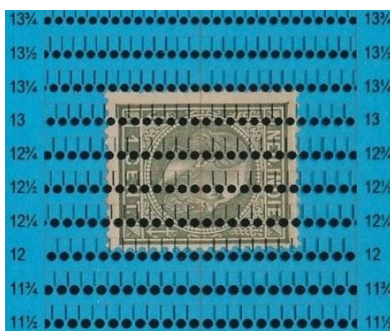

Figuur 1. Tanding gemeten met een lineaal. De tanding is 10½.

van de 2 cm op een gedeelte van een tand uitkomen. Dan wordt de tanding in het voorbeeld 13½, of 13¼ of 13¾. Tanding 13x12½ betekent boven- en onderzijde 13 tanden op 2 cm, zijkanten 12½ tand op 2 cm.

Omdat het wel een beetje een gedoe is om op deze wijze de tanding te meten, is er een hulpmiddel voor: de tandingmeter. Die is er in twee varianten.

De eerste variant is een kaart waarop puntjes staan. Bij een serie puntjes staat de tandingmaat. De postzegel wordt met de boven- of onderkant en vervolgens met een zijkant onder een serie puntjes gelegd. Vallen de puntjes precies in de dalletjes tussen de tandingen dan is de juiste tanding gevonden. Vaak is het even zoeken voordat de juiste

Figuur 3. Tanding gemeten met een transparante kaart. De tanding is 13¾.

De wijze van vaststellen van een tanding is als volgt. Neem een meetlatje en leg het op de zegel, zodanig, dat de nulstreep precies in het midden van een dalletje tussen twee tanden in valt. Dan over 2 cm het aantal tanden tellen. Eerst de tanding van de boven- of de onderzijde van de zegel vaststellen, daarna van een van de zijkanten. Bij een enkele zegel zijn ook de tandingen van de boven- en onderkant en/of de zijkanten verschillend.

Als er binnen de 2 cm bijvoorbeeld 13 tanden worden gemeten, dan is de tanding 13. Bij het meten kan de streep

tanding gevonden is. Het werkt dan ook handig om eerst in de catalogus op te zoeken welke perforaties bij die zegel voor kunnen komen.

Figuur 2. Tanding gemeten met een tandingkaart. De tanding is 11.

Bij zegels op poststukken is deze kaart niet te gebruiken. Daarvoor is een doorzichtige kaart nodig. Deze wordt dan op de postzegel gelegd. De wijze van meten is dan hetzelfde.

De tweede variant is een doosje, waarin series nokjes zijn aangebracht. Bij elke serie staat een tanding. Leg de zegel met een kant tegen de nokjes en als een serie nokjes precies in de gaten tussen de tanden valt, dan is de juiste tanding gevonden. Voor beide varianten van de tandingmeter geldt: probeer ze allebei uit voordat je een tandingmeter aanschaft.

Stampie
Ton van der Wurff

Figuur 4. Tanding gemeten met Phila Combibox. De tanding is $13\frac{3}{4}$.